

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Ευγενιάδου Ελισάβετ, Νηπιαγωγός
Φουρκιώτη Άννα, Ψυχολόγος

ΚΕΔΑΣΥ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

- ✓ Επιθετική συμπεριφορά: «κάθε πράξη η οποία παραβιάζει την σωματική ή ψυχολογική ακεραιότητα ενός ατόμου».
- ✓ Μπορεί να είναι είτε σωματική (π.χ. δάγκωμα, χτύπημα, κλωτσιά, σπρώξιμο), είτε λεκτική και συναισθηματική (π.χ. βρίσιμο, απειλή).
- ✓ Μπορεί να έχει στόχο τη διεκδίκηση κάποιου επιθυμητού πράγματος ή να πληγώσει κάποιο άτομο.

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

- ✓ Το **φύλο**: τα αγόρια εκφράζουν περισσότερη σωματική βία, ενώ τα κορίτσια λεκτική βία ή «επιθετικότητα σχέσεων» (π.χ. αποκλείουν κάποιον από την ομάδα).
- ✓ Η **ιδιοσυγκρασία**: ο θυμός και η κυκλοθυμία ενθαρρύνουν τις επιθετικές συμπεριφορές. Επιπλέον, η αδυναμία συγκέντρωσης της προσοχής και οι μαθησιακές δυσκολίες είναι πιο εύκολο να οδηγήσουν σε επιθετικές χειρονομίες.
- ✓ Το **οικογενειακό περιβάλλον**: οικογένειες με χαμηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο, μονογονεϊκές οικογένειες, οικογένειες διαζευγμένων γονιών, γονείς με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, γονείς που δεν διαθέτουν αρκετό χρόνο για τα παιδιά τους και γονείς που διαπληκτίζονται συχνά μέσα στο σπίτι.
- ✓ Άλλα χαρακτηριστικά/συνθήκες του περιβάλλοντος: π.χ. έλευση ενός νέου μέλους στην οικογένεια ή η απώλεια κάποιου προσώπου.

ΠΙΘΑΝΟΙ ΛΟΓΟΙ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ

- ✓ Τρόπος να τραβήξει την προσοχή μας.
- ✓ Τρόπος να εκφράσει την ζήλεια του για κάποιο λόγο.
- ✓ Τρόπος αντίδρασης σε υπερβολικά αυστηρές τιμωρίες.
- ✓ Τρόπος εκμετάλλευσης της έλλειψης ορίων, λόγω υπερβολικής υποχωρητικότητας των ενηλίκων.
- ✓ Τρόπος να εκφράσει διάφορα συναισθήματα, όπως εκνευρισμό, στενοχώρια, φόβο απόρριψης, απογοήτευση, ματαίωση επιθυμιών.
- ✓ Τρόπος να πετύχει κάποιον επιθυμητό στόχο, αν έχει μάθει να χρησιμοποιεί την επιθετικότητά του χειριστικά.
- ✓ Τρόπος μίμησης ανάλογων συμπεριφορών συνομήλικων ή ενήλικων.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ - ΓΟΝΕΙΣ

- Δεν ξεχνώ πως αποτελώ πρότυπο μίμησης για το παιδί – μαθαίνω να εκφράζω με λειτουργικό τρόπο το θυμό μου.
- Δεν πιέζω το παιδί να μιλήσει αν δε θέλει. Το βεβαιώνω ότι θα είμαι εκεί να το ακούσω, όταν νιώσει έτοιμο.
- Αποφεύγω εκφράσεις που χαρακτηρίζουν το ίδιο το παιδί – εστιάζω στην συμπεριφορά και τις συνέπειές της (π.χ. «αυτό που έκανες πλήγωσε τον φίλο σου»).
- Προσπαθώ να καταλάβω τις σκέψεις και τα συναισθήματά του παιδιού, πίσω από τις αντιδράσεις και τις συμπεριφορές που εκδηλώνει.
- Γίνομαι ο καθρέφτης του παιδιού και καθρεφτίζω το συναίσθημά του (π.χ. «φαίνεται πως τώρα νιώθεις θυμό»).
- Εξηγώ πως είναι φυσιολογικό να θυμώνει και βοηθώ το παιδί να καταλάβει «γιατί» θύμωσε.
- Μιλάω με ειλικρίνεια και με ήρεμο τόνο και προσπαθώ να αντιμετωπίζω με υπομονή τις εκρήξεις θυμού του.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

- Αγνοώ την ακατάλληλη συμπεριφορά. Ακόμη και η αρνητική προσοχή, είναι μια ανταμοιβή.
- Παρατηρώ συνεχώς και συστηματικά το παιδί. Αναγνωρίζω το πρόβλημα και εξετάζω το πλαίσιο του προβλήματος (πότε, που και πώς εκδηλώνεται η συμπεριφορά).
- Επικοινωνώ με την οικογένεια του παιδιού, προκειμένου να ανταλλάξουμε πληροφορίες. Φροντίζω να έχω ανοιχτή, θετική και υποστηρικτική σχέση με την οικογένεια του παιδιού.
- Προσφέρω στα παιδιά ένα αναπτυξιακά κατάλληλο πρόγραμμα δραστηριοτήτων που βασίζεται στον τρόπο με τον οποίο σκέφτονται και μαθαίνουν (ενεργητική-βιωματική μάθηση που ακολουθεί τα ενδιαφέροντα των παιδιών, ομαδο-συνεργατική διδασκαλία).
- Στην τάξη τηρούμε «συμβόλαιο» – συν διαμόρφωση με τα παιδιά– συχνή ανατροφοδότηση και υπενθύμιση κανόνων - ενθάρρυνση και ανταμοιβή επιθυμητής συμπεριφοράς.
- Οργανώνω κατάλληλα τον χώρο.

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

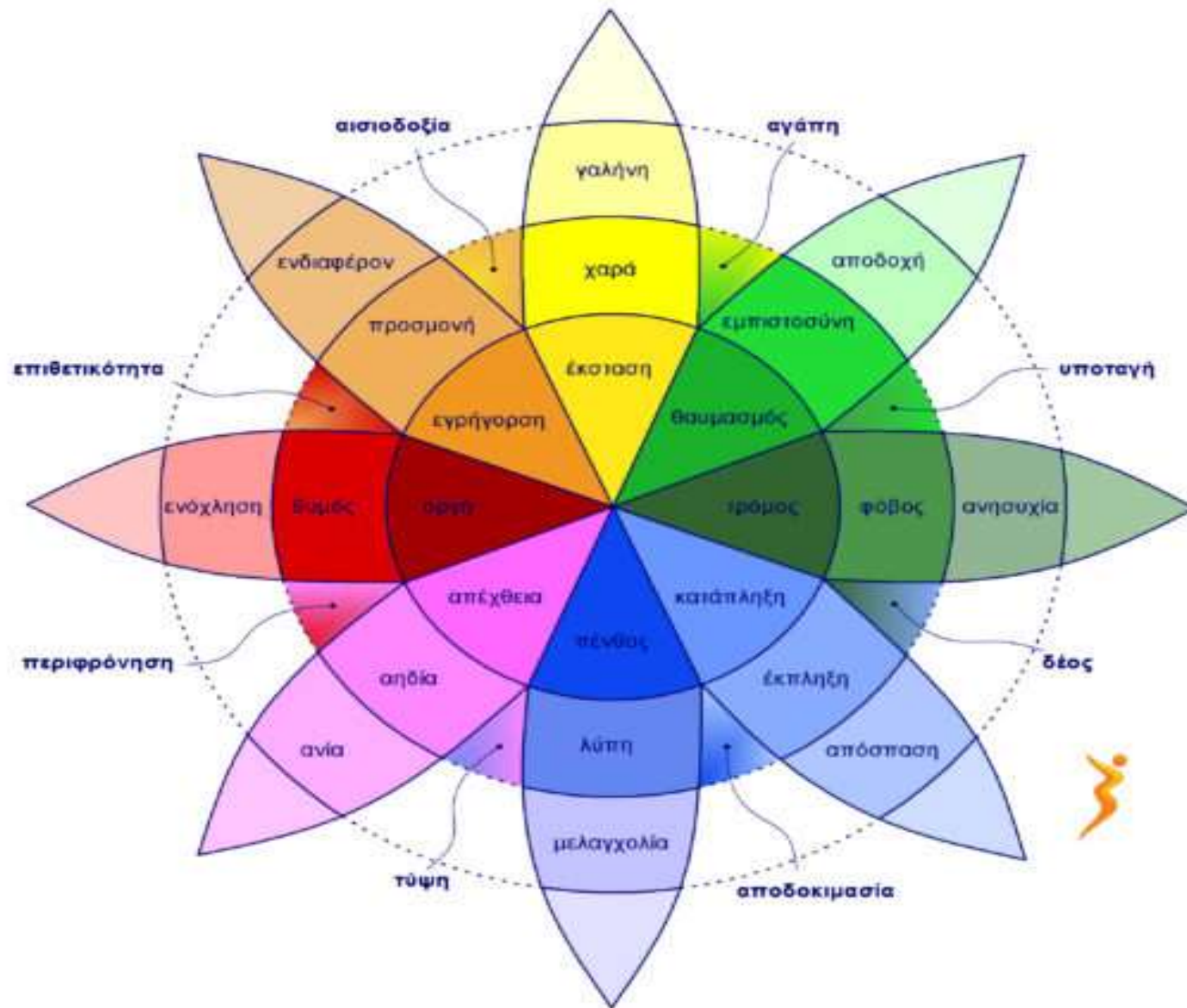
- Τήρηση σταθερού καθημερινού προγράμματος. Το πρόγραμμα παρέχει ασφάλεια.
- Ποιοτικός κοινός χρόνος απασχόλησης για παιχνίδι, συζήτηση, διάβασμα, τέχνες, αθλητισμό, «αγγαρείες».
- Στοργικό περιβάλλον - κλίμα αλληλοκατανόησης και αλληλοσεβασμού- παροχή χρόνου στο παιδί για να ηρεμήσει.
- Τήρηση κανόνων από όλους - λογικά όρια στα παιδιά - σταθερότητα και συνέπεια.
- Ανταμοιβή/θετική ενίσχυση μη επιθετικής συμπεριφοράς και άμεσες συνέπειες στην επιθετική. Δίνουμε οδηγίες οι οποίες επικεντρώνονται σε αυτά που θέλουμε να κάνει το παιδί και όχι σε αυτά που θέλουμε να μην κάνει.
- Προσδοκίες για τα παιδιά σύμφωνα με τις δυνατότητές τους, έτσι ώστε σε περίπτωση αποτυχίας να μην δημιουργούνται ενοχές στο παιδί.

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

- **Αποφυγή** διαχείρισης της επιθετικής συμπεριφοράς του παιδιού με «**επιθετικότητα**» προς το ίδιο.
- Παροχή πολλών ευκαιριών για **κοινωνικοποίηση**.
- Δεν προβάλλουμε **πρότυπα που πυροδοτούν την επιθετικότητα**.
- Ενθάρρυνση για **εναλλακτικούς τρόπους έκφρασης** του θυμού ή άλλων αρνητικών συναισθημάτων (π.χ. να φωνάξει δυνατά, να εκτονωθεί χτυπώντας έναν ειδικό σάκο ή ένα μαξιλάρι, να πει ότι θύμωσε, να πάρει βαθιές ανάσες, να μετρήσει ως το δέκα, να ζωγραφίσει το συναίσθημά του, κ.λ.π.).
- **Συνεργασία** σχολείου – οικογένειας και από κοινού υποστήριξη πρωτοβουλιών.

Λέξεις κλειδιά: Αυτοέλεγχος, θετική επιβράβευση, εναλλακτικές λύσεις, διεκδίκηση με αποδεκτό τρόπο.

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

ΑΦΟΡΜΗ ΓΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ...

- Η ασφαλής συναισθηματική πρόσδεση με το φροντιστή (γονέα)...

→ μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση...

→ θετική και λειτουργική έκφραση συναισθημάτων...

→ επικοινωνία, αλληλεπίδραση...

- Ενσυναίσθηση...

- Ψυχική ανθεκτικότητα...

Πηγές

- Γουργιώτου, Ευ. (2008). Διαχείριση προβλημάτων επιθετικής συμπεριφοράς στο νηπιαγωγείο. Στο *Νέο Εκπαιδευτικό Υλικό του ΥΠΕΠΘ - Αξιολόγηση και Διοίκηση Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης* (επιμ. Γεωργογιάννης Παντελής). Πάτρα.
- Cole, M. & Cole, S. R. (2001). Η ανάπτυξη των παιδιών, Β' τόμος, Ζ. Μπαμπλέκου (Επιμ.). Αθήνα. Δαρδάνος, Τυπωθήτω.
- Κοντοπούλου, Μ. (2007). Παιδί και ψυχοκοινωνικές δυσκολίες. Μια ψυχοδυναμική οπτική. Αθήνα. Gutenberg.
- Καππάτου, Α. (2023). Οι γονείς κάνουν τη διαφορά. Μίνωας.
- Σκαλούμπακας, Χ., Οδηγός Εξατομικευμένου Εκπαιδευτικού Προγράμματος (ΕΕΠ) για μαθητές με Προβλήματα Συμπεριφοράς, ΙΕΠ.

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ
ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ!!!

Θυμηθείτε...

- ✓ Αν ένα παιδί ζει μέσα στην κριτική, μαθαίνει να κατακρίνει.
- ✓ Αν ένα παιδί ζει μέσα στην έχθρα, μαθαίνει να καβγαδίζει.
- ✓ Αν ένα παιδί ζει μέσα στην ειρωνεία, μαθαίνει να είναι ντροπαλό.
- ✓ Αν ένα παιδί ζει μέσα στην ντροπή, μαθαίνει να είναι ένοχο.
- ✓ Αν ένα παιδί ζει μέσα στην κατανόηση, μαθαίνει να είναι υπομονετικό.
- ✓ Αν ένα παιδί ζει μέσα στον έπαινο, μαθαίνει να εκτιμά.
- ✓ Αν ένα παιδί ζει μέσα στη δικαιοσύνη, μαθαίνει να είναι δίκαιο.
- ✓ Αν ένα παιδί ζει μέσα στην ασφάλεια, μαθαίνει να πιστεύει.
- ✓ Αν ένα παιδί ζει μέσα στην επιδοκιμασία, μαθαίνει να έχει αυτοεκτίμηση.
- ✓ Αν ένα παιδί ζει μέσα στην παραδοχή και φιλία, μαθαίνει να βρίσκει την αγάπη μέσα στον κόσμο.

R.RUSSEL